

Óraterv

A pedagógus neve: -

Műveltségi terület: Ember és társadalom

Tantárgy: történelem

Osztály: középiskola

Az óra témája: Római kori ásatások Kanizsa környékén – Villa rustica és a hozzá tartozó temetők

Az óra cél- és feladatrendszere: A tanuló betekintést nyerhet a Nagykanizsa környékén elmúlt egy-két évtizedben zajló római kori régészeti ásatásokba, megismeri a feltárások eredményeit, valamint képet kap a római kori temetkezés főbb jellemzőiről.

Tanítandó ismeretek: ásatás, villa rustica, sírmelléklet

Felhasznált források:

- Eke István – Horváth László: Késő római temetők Nagykanizsán. In: Régészeti kutatások Magyarországon 2005.
- A római mezőgazdaság és a Római birtok. A római birtok. A villa rustica I. = http://www.romaikor.hu/romai_mezogazdasag_es_a_romai_birtok/a_romai_birtok/villa_rustica/cikk/a_villa_rustica_i_ (megtekintve: 2019. 02. 27.)

Dátum: 2019.02.26.

Készítette: Horváth Franciska, történész – muzeológus

35 perc

Új ismeret átadása

- Nagykanizsa északi részén, a barokk kori **Inkey-sírkápolna mellett** az elmúlt évtizedekben számos régészeti feltárással sor került.
- Egy ásatás zajlott a területen 1979 és 1981 között, amikor is 6000 négyzetmétert tártak fel a régészek.
- A lelőhelyen elsősorban egy a Kr.u. 3-4. századi, **római kőépületeket is tartalmazó település nyomai** kerültek felszínre.
- A **villa rustica** felfedezésével egy időben a településtől keletre a régészek megtalálták a településhez tartozó **temetőt** is. Egészen 2004-ig azt is gondolták, hogy ez lehet a gazdasági központ egyetlen temetkezési helye, azonban **2004-ben** a római település közvetlen nyugati szélén **előkerült egy hasonló korú temető.**

frontális egyéni

*A **villa rustica** alapvetően egy gazdasági célú intézmény.

Főképpen rabszolga munkaerőt alkalmazott a piacósított termelés céljaira. A rabszolgákon kívül fennmaradt a szabad munkaerő, amelynek előnye, hogy gazdaságilag érdekeltőbb, szociálisan pedig szilárd.

frontális egyéni

- A Nagykanizsa környékén feltárt villa rustica feltehetően egy kisebb, környezetéből kiemelkedő platón helyezkedett el, melyet 3 oldalról a Lazsna patak villás elágazása és a Principális völgy vízjárta medrei fogtak közre.

Mindkét temető esetében egy-egy különleges példa kiemelésével igyekszünk bemutatni a római kori temetkezés sajátosságait.

Római temető I.

- Az Inkey-kápolna mellett feltárt 3-4. századi villagazdaságtól 380 méterre keletre eső dombon lévő temetőt teljes egészében feltárták a régészek.
- Összesen 71 sír látott napvilágot.
- A sírok sorban és egyben csoportosan helyezkedtek el, mintegy 40-50 m szélességben.
- A temetőt a nyugati oldalán egy temetőárok határolja.
- A temető központi részén egy nagyméretű téglasír helyezkedett el, ezt a feltehetően rangos sírt azonban teljesen kirabolták. Ahogy a temetőben található másik két téglasírt is.
- A sírokra jellemző a nagy méret, gyakoriak azok a sírok, melyekbe **érmét tettek a halott mellé.**

Feladat

Miért tesznek az ókori emberek (görögök, rómaiak, egyiptomiak) pénzt (érmét) a halottjuk mellé a sírba?

- A temetőben feltárt egyik sír kiemelésre érdemes különleges melléklete miatt.

59. számú sír:

- A sírban egy **10-12 év körüli**, felékszerzett **kislány** nyugodott.
- A kislány hajában két-két díszített fejű

frontális

egyéni

projektor

Megoldás:

A Sztüx folyó a görög mondakör szerint az alvilág első állomása volt. Itt dolgozott Kharón a révész, aki a holtak lelkét szállította a folyón át a túlvilágba.

Azért tettek pénzt a holtak mellé, hogy a révész biztos átvigye lelküket a túlvilágra.

csonttűt raktak, homlokán üveglapocskákkal és kék gyöngyfűggővel ellátott párta, melynek bőr csikjának nyoma maradt meg.

- Nyakát három soros nyaklánc és két ón lunula-amulett, valamint gyöngyös bronzdrót kapesok díszítették. (*lunula = kis félhold)
- Jobb alkarján 1 bronz, a balon pedig 14 karperec volt.
- Különböző helyekre téve 69 darab érmet kapott útravalóként.
- A sírban volt még egy üvegpohár, két üvegfiola, egyikben összeaszalódott anyaggal, kerámiakorsó és állatsont formájában megmaradt ételmelléklet került még napvilágra.

*Kiegészítés –

a halott étellel való ellátása közvetlenül vagy jelképes formában. Eredetileg a halál utáni élet, ill. az *élő holtest*képzetében gyökerezik, amelynek értelmében a halott nemcsak életében használt tárgyaira tart igényt, hanem az élete továbbviteléhez szükséges dolgokra is, elsősorban ételre, italra és ruházatra.

- Ebben a temetőben előkerült egy igen érdekes sír, melyben egy **ló és egy kutya** volt eltemetve.
- A hátszlovat teljes szerszámzattal – sügy-és farmhám, vaszabla, vasmerevítő nyereg – temették el.

Római temető II.

- Egy későbbi, **2004-2005. évi feltárásokon** egy késő római temető került vizsgálat alá, ahol két sírépületet és 61 sirt tártak fel a

Kislány sírja – római temető I.



Ló és kutya sírja – római temető I.



projektor

régészek.

- A sírépületek a temető déli részén, a sírok többsége pedig északra helyezkedett el, soros elrendezésben.
- Az első számú sírépületben 4 sírt tártak fel a szakemberek.

Sírépület, középső sír:

- Az épület középső részén egy téгла-homokkő vegyes falazatú téglasírt találtak, melyben egy **4-5 év körüli kislány** nyugodott.
- Az elhunytat felékszerezve, melléklettel gazdagon ellátva temettek el.
- A sírban 5 üvegedényt, 1 mázas kerámiakorsót, 1 ikeredény felét, egy textilzacskóban 44 db érmét helyeztek el.
- A kislány bal karján 6 karperec (2 bronz, 2 ezüst, 1 csont, 1 vas), jobb karján 1 bronz karperec volt.
- A jobb kezén ezüstgyűrűt, nyakában arany amfora alakú gyöngyökből álló, ezüstkapsokkal záródó nyakláncot, egyik fülében arany fülbevalót viselt.
- A feje körül ezüst, bronz és csont hajtúk voltak.

Kislány sírja – római temető II.



2 perc

Összegzés

Az órán elhangzottak összefoglalása megismétlése.

frontális

egyéni

projektor

1 perc

Értékelés, elköszönés

frontális

egyéni